

Recente publicaties

Besprekingen / reviews

Aguilar J.S., Monbailliu X. & Paterson A.M. (eds) 1993. ESTATUS Y CONSERVACION DE AVES MARINAS. Proceedings of the 2nd Mediterranean Seabird Symposium, Calviá, 21-26 March 1989. Sociedad Española de Ornitología, Madrid.

De proceedings van het tweede internationale congres van de Mediterrane zeevogelgroep MEDMARAVIS zijn niet bij Springer Verlag uitgegeven maar min of meer in eigen beheer (Sociedad Española de Ornitología, Madrid). Dit heeft de prijs van de uitgave geweldig gedrukt en daardoor is deze bundel binnen het bereik van iedereen die zich voor zeevogels in het algemeen en voor de zeevogels van het Middellandse zeegebied in het bijzonder interesseert. Bijna 400 pagina's boeiende informatie over status, verspreiding, ecologie en bescherming van zeevogels in de Middellandse Zee. Bijzondere aandacht hebben gekregen: Stormvogeltje, Vale Pijlstormvogel, Kuhls Pijlstormvogel, Kuifaalscholver, Geelpootmeeuw, Audouin's Meeuw, Zwartkopmeeuw, Lachstern, Grote Stern, Dwergstern (broedvogels), Aalscholver, Jan van Gent (overwinteraars). De meeste stukken zijn in het Engels, met een Spaanse samenvatting, een enkele tekst is in het Spaans met een Engelse samenvatting. CJC

Rose P.M. & Scott D.A. 1994. WATERFOWL POPULATION ESTIMATES. IWRB Publ. 29, International Waterfowl and Wetlands Research Bureau, Slimbridge, pp. 1-102.

Een overzicht met de meest recente schattingen van populaties watervogels in de gehele wereld met de 1% norm zoals die ter beoordeling van wetlands gebruikt kan worden. Onder watervogels worden hier duikers, futen, pelikanen, aalscholvers, reigers, ooievaars, zwanen, ganzen, eenden, rallen, steltlopers, meeuwen en sterns verstaan. Deze selectie is dermate uitgebreid dat het als een gemis ervaren kan worden dat de stormvogels, genten, jagers en alkachtigen niet zijn opgenomen. De uitgave bestaat uit inleidende hoofdstukken en tabellen waarin op overzichtelijke wijze de populatieschattingen (met bronvermelding), trends (eveneens met bronvermelding) en de 1% norm per soort en per gebied zijn weergegeven. CJC

Baptist H.J.M. & Wolf P.A. 1993. ATLAS VAN DE VOGELS VAN HET NEDERLANDS CONTINENTAAL PLAT. Rapport DGW-93.013, Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, Middelburg, pp 1-168.

De eerste atlas van Nederlandse makelij over de verspreiding van zeevogels op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) is een feit. Het betreft hier de resultaten van vliegtuigtellingen van december 1984 tot en met december 1992. Het doel van dit soort tellingen is duidelijk: inzicht verkrijgen in verspreiding en aantallen van zeevogels op het NCP, en als het even kan het vaststellen van trends. Helaas is echter het

pad van de bewerker van dit soort tellingen bezaaid met statistische onzekerheden. Bij vliegtuigtellingen hebben de waarnemingen bijvoorbeeld hun beperkingen ten aanzien van detectie en soortdeterminatie (zo schijnen drijvende rugschilden van Zeekatten *Sepia* veel op Dwergmeeuwen te lijken). De toevalsfactor bij de trefkans op soorten die geclusterd voorkomen (eenden en ook "scheepsvolgers") is zeer groot en vereist zeer regelmatige en grote steekproeven. De auteurs wijzen ons dan ook uitgebreid op deze en andere onzekerheden. Toch schromen zij niet aantalsschattingen te geven voor het NCP van de vijftien meest algemeen waargenomen soorten, alsmede een meerjarig gemiddeld seizoensverloop en meerjarige trends in aantallen. Wat betreft de aantalsschattingen wordt vermeld dat het 95% betrouwbaarheidsinterval gelijk is aan $\pm 50\%$. De onnauwkeurigheid kan nog groter zijn bij "clustersoorten" (meer dan dan de helft van de soorten) en vraagt men zich herhaaldelijk af wat de gepresenteerde aantallen en trends betekenen. Ook voor wat betreft de verspreidingskaartjes met over meerdere jaren geclusterde dichtheden per mijnbouwvak waarschuwen de auteurs voor grote toevalsfactoren. Interessant is de in de discussie weergegeven vergelijking tussen scheeps- en vliegtuigtellingen. De voorkeur van de auteurs gaat duidelijk uit naar de laatste. Ik vrees echter dat, om de auteurs te citeren, "Over methoden om aantallen vogels op zee vast te stellen het laatste woord nog lang niet is gezegd". LS

Camphuysen C.J., Ensor K., Furness R.W., Garthe S., Hüppop O., Leaper G., Offringa H. & Tasker M.L. 1993. SEABIRDS FEEDING ON DISCARDS IN WINTER IN THE NORTH SEA. EC DG XIV research contract 92/3505. NIOZ Rapport 1993-8, Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Texel. 140 pp.

Bij de intensieve visserij op de Noordzee worden grote hoeveelheden onverhandelbare vis en snijafval (discards) overboord gezet. Grote aantallen zeevogels gebruiken deze discards als eenvoudig te bemachtigen voedselbron. In dit rijk met tabellen en figuren gevulde wetenschappelijke rapport wordt het belang van discards als voedselbron uitgebreid uit de doeken gedaan. Vanaf visserij-onderzoeksschepen werd in februari 1994 onderzoek gedaan naar deze materie. Vooral Noordse Stormvogels, Jan van Genten, Storm-, Zilver-, Grote Mantel- en Drieteenmeeuwen fourageren op discards. Voor deze (en andere waargenomen) soorten worden verspreidingskaarten en globale aantalsschattingen gegeven. Tevens wordt aangegeven voor welk type afval (snijafval, rondvis, platvis en benthos) en grootte van de in zee geworpen vis de vogels een voorkeur vertonen. Respectievelijk 90% en 80% van het snijafval en de rondvis wordt gegeten; de andere twee types worden veel minder efficiënt gebruikt. De competitie achter de schepen blijkt hoog te zijn, waardoor veel voedsel verloren gaat. Gebruik makend van totaalschattingen voor discards in de periode 1985-92 wordt voorzichtig geconcludeerd dat maar liefst 2 miljoen zeevogels hiervan konden leven. Hieruit blijkt dat geplande maatregelen, die tot beperking van de hoeveelheid discards moeten leiden, in de toekomst een negatieve invloed kunnen uitoefenen op zeevogels en geleidelijk dienen te worden ingevoerd. AO

Winter E. 1994. VERSPREIDING IN RUIMTE EN TIJD VAN VISETENDE VOGELS IN HET IJSELMEERGEBIED IN RELATIE TOT DE VISSTAND. Intern rapport 6 Lio, Rijkswaterstaat Directie Flevoland, Lelystad, 77pp.

Voor de twaalf meest algemene visetende watervogels van IJsselmeer en Markermeer wordt het voorkomen in ruimte en tijd beschreven aan de hand van de maandelijks door de voormalige Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders (RIJP) en de Directie Flevoland van Rijkswaterstaat verrichte vliegtuigtellingen. De besproken soorten zijn

Fuut, Aalscholver, Nonnetje, Middelste Zaagbek, Grote Zaagbek, Dwergmeeuw, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Zilvermeeuw, Grote Mantelmeeuw, Visdief en Zwarte Stern. Dit zijn bijna allemaal soorten, die ook in onze kustwateren in belangrijke aantallen voorkomen. Veel aandacht is besteed aan de bewerking van de databestanden, maar het interessantste deel van het rapport is gewijd aan een meer gedetailleerde beschouwing over het jaarlijkse voorkomen van Kokmeeuw en Zwarte Stern in de nazomer in relatie met jaarlijkse variaties in de ruimtelijke verspreiding van Spiering, hun voornaamste voedselbron. Een eenduidig positieve relatie tussen het terreingebruik van deze soorten en de abundantie van Spiering kon niet worden aangetoond. Het rapport eindigt met schattingen van de totale jaarlijkse visconsumptie door Zwarte Stern en Aalscholver in het gehele gebied. **MP**